

**КРЫМСКИЙ НАУЧНЫЙ ЦЕНТР НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
И МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ**
ТАВРИЧЕСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. В. И. ВЕРНАДСКОГО
МЕЖВУЗОВСКИЙ ЦЕНТР «КРЫМ»
КАФЕДРА РУССКОГО И ОБЩЕГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ
ТАВРИЧЕСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА им. В. И. ВЕРНАДСКОГО
КРЫМСКИЙ РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ИНСТИТУТ
ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ОТДЕЛЕНИЕ ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАУК РАН
АССОЦИАЦИЯ ПЕДАГОГОВ КРЫМА

ISSN 1562-0808

**№ 168 т. 1
2009 г.**

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

E-mail: culture@imv.krim.ua
© Межвузовский центр «Крым»
Таврического национального университета им. В. И. Вернадского

Редакционный совет журнала:

Толочко П. П. – председатель

Катунин Ю. А. – главный редактор

Берестовская Д. С. – зам. председателя

Исторические науки

Ганкевич В. Ю.
Гудкова А. В.
Катунин Ю. А.
Непомнящий А. А.
Слинкин М. Ф.
Толочко П. П.
Турченко Ф. Г.
Урсу Д. П.
Филимонов С. Б.
Щевелев С. С.

Философские науки

Горский В. С.
Крымский С. Б.
Лазарев Ф. В.
Лазарова Э.
Николко В. Н.
Кальной И. И.
Мартынюк Ю. Н.

Филологические науки

Игнатенко Н. А.
Меметов А. М.
Новикова М. А.
Петренко А. Д.
Рудяков А. Н.
Соколовская Ж. П.
Эмирова А. М.

Искусствоведческие науки

Берестовская Д. С.
Борисова Л. М.
Орехова Л. А.
Ровенко А. И.
Тарасенко О. А.
Червонная С. М.
Чумаченко А. А.
Швецова А. В.
Шоркин А. Д.

Географические науки

Багров Н. В.
Боков В. А.
Вахрушев Б. А.
Дергачев В. А.
Никитина М. Г.
Олиферов А. Н.
Пистун Н. Д.
Позаченюк Е. А.
Топчиев А. Г.
Щищенко П. Г.

Экономические науки

Бабенко А. Г.
Ефремов А. В.
Кудряшов А. П.
Крамаренко В. И.
Нагорская М. Н.
Наливайченко С. П.
Новиков Ю. Н.
Подсолонко В. А.
Руденко А. И.
Чепурко В. В.

Редакционная коллегия журнала

Катунин А. Ю. – ответственный секретарь

Найденова А. Ю. – выпускающий редактор

Рудяков А. Н. – заместитель гл. редактора

Турецкая редакция: Кырымлы Хакан – редактор

Дорофеев Ю. В. – заместитель гл. редактора

Болгарская редакция: Лазарова Эрика – редактор

© Компьютерная верстка: информационно-издательский отдел КРИППО

© Художник: Шевчук В. Г.

Статьи в журнале публикуются на русском, украинском, крымскотатарском, английском и других языках.

Перепечатка допускается с разрешения редакции, ссылка на журнал

«Культура народов Причерноморья» обязательна.

Позиция авторов публикаций может не совпадать с точкой зрения редакционной коллегии редакционного совета журнала.

Издается по решению НТС Крымского научного центра НАН Украины и Министерства образования и науки Украины, протокол № 1 от 30 января 2009 года.

Сдано в набор 08.06.2009. Подписано в печать 17.06.2009. Формат 60x90/8.

Бумага офсетная, гарнитура Times, усл. печ. л. 44,3. Тираж 300 экз.

Адрес: 95007, Украина, Симферополь, ул. Проспект Вернадского, 4, к. 321а, тел. 63-75-64, 23-03-15.

E-mail: culture@tnu.crimea.ua

Электронная версия: www.nbuv.gov.ua/Articles/KultNar/index.htm

© Межвузовский центр «Крым»

Деркач Н. В. ІНТОНАЦІЙНА МОДЕЛЬ АНГЛІЙСЬКОГО ПРИСЛІВ'Я З КОМУНІКАТИВНОЮ ФУНКЦІЄЮ ВПЛИВУ	222
Диденко Н. Н. ИДИОСТИЛЬ ГЮНТЕРА ГРАССА С ПОЗИЦИЙ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ	224
Диманте И. КРАСИВОЕ И УРОДЛИВОЕ РЯДОМ	228
Добровольська О. Я. ПРОФЕСІЙНІ НАЗВИ СЕРЕДНЬО-АНГЛІЙСЬКОГО ПЕРІОДУ – ГІБРИДНІ ПОХІДНІ ВІД ФРАНЦУЗЬКИХ ОСНОВ	231
Долгополова Л. А. ГРАММАТИКАЛИЗАЦІЯ КОНСТРУКЦІЙ «SEIN + ZU + INFINITIV» И «HABEN + ZU + INFINITIV» В НЕМЕЦЬКОМУ ЯЗЫКЕ	234
Дорофеев Ю. В. ВАРИАТИВНОСТЬ ЯЗЫКА КАК УСЛОВИЕ ЕГО РАЗВИТИЯ	236
Дроздов А. В., Дроздов В. А. ИСПАНСКИЕ И ПОРТУГАЛЬСКИЕ ЗАИМСТВОВАНИЯ В КАРИБСКОМ ВАРИАНТЕ СТАНДАРТНОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	239
Дудолова А. В., Дудолова О. В. МОДАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	242
Евтушенко С. В. СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ ПОЛЕ АВСТРАЛИЙСКИХ ГЛАГОЛОВ	244
Емельянова О. В. ТЕМПОРІЗАЦІЯ ЯК ТИП РЕАГУВАННЯ НА АДРЕСАНТНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ З ІНФОРМУЮЧОЮ ІНТЕНЦІЄЮ	246
Епіфанцева Л. А. СТРУКТУРА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ БІБЛІЙНОГО ПОХОДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	248
Еремкина Г. Г. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АББРЕВИАЦИИ ПРИ НОМИНАЦИИ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ	250
Ерліхман А. М. ДИСКУРСИВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІМПЛІКАЦІЇ У РОМАНІ ЕРНЕСТА ХЕМІНГУЕЯ «FIESTA. THE SUN ALSO RISES»	252
Жаботинская С. А. КОНЦЕПТ / ДОМЕН: МАТРИЧНАЯ И СЕТЕВАЯ МОДЕЛИ	254
Жайворонок В. В. МОВА ТА ЕТНОСВІТ	259
Жарикова М. В. ПРЕЦЕДЕНТНЫЕ ФЕНОМЕНЫ В АНЕКДОТЕ	261
Жаткин Д. Н. СТИЛИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНОЙ ПОЭЗИИ И. И. ХЕМНИЦЕРА	263
Жесткова О. С. О СЕМАНТИКЕ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ, МОТИВИРОВАННЫХ ГЛАГОЛАМИ СОЗИДАНИЯ И РАЗРУШЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ	266
Zhuk A. V. VIDEO MATERIALS AS A METHOD AND TOOL OF TEACHING ENGLISH	268
Забашта Р. В. ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕОГРАФИЯ КАК СПОСОБ ОПИСАНИЯ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ НОМИНАТИВНЫХ ЕДИНИЦ СО ЗНАЧЕНИЕМ 'ЛИЦО' В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ)	270
Завгородня Л. М. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ТЕЛЕДЕБАТІВ У МЕДІАПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	274
Загнітко А. П. ТИПОЛОГІЯ ВНУТРІШНЬОРЕЧЕННСВИХ СИНТАКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ: СТРУКТУРНИЙ І СЕМАНТИКО-ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ	276
Зайченко Н. Ф., Паламарчук О. Л. УЧЕТ ОСОБЕННОСТЕЙ РОДНОГО ЯЗЫКА ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИХ СЛАВЯНСКИМ ЯЗЫКАМ	283
Закупра Ж. А. МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОМУНІКАТИВНОЇ НАПРАВЛЕННОСТІ ПРИ ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-ИНОСТРАНЦЕВ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗА А. П. ЧЕХОВА «ХАМЕЛЕОН»)	285
Зарицкая И. Н. ПРАГМАТИЧНІ ТИПИ АРГУМЕНТНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ	287
Захарова Н. В. ГЕНЕЗА ФУНКЦИОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАГАДОК	289
Захарченко Н. В. ФУНКЦІЇ СЕМАНТИЧНОГО ПОВТОРУ У ПОЛЕМІЧНОМУ ТРАКТАТІ М. ЛЮТЕРА «ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ПРО ПЕРЕКЛАД» («EIN SENDBRIEF VOM DOLMETSCHEN»)	291
Зевакова А. Ю. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АНТРОПОСФЕРИЧНОГО КОМПОНЕНТУ КОНЦЕПТОПОЛЯ «ВІРТУАЛЬНА ДІЙСНІСТЬ» ІННОВАЦІЙНИМИ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	293
Зеленська О. П. ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АД'ЮНКТІВ (АСПІРАНТІВ) З ГАЗЕТНИМИ (ЖУРНАЛЬНИМИ) МАТЕРІАЛАМИ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	296
Зеленська Ю. Ю. ТИПОЛОГІЯ МОРФОЛОГІЧНОГО ПОВТОРУ В МОВІ ТВОРІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ	298
Зеленська О. П., Янков А. В. ВИКОРИСТАННЯ ГАЗЕТНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ РОБОТИ З АД'ЮНКТАМИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	300
Зеленько А. С. ПРО СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРИКЛАДНОЇ СЕМАСІОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА РОСІЙСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ	303
Зенцова С. О. КОЛЬОРИСТИЧНІ ЕПІТЕТИ У ХУДОЖНІЙ МОВІ НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ	308
Зиновьева Е. М. БЕЛЕНА ЧЕРНАЯ (ЭТНОБОТАНИЧЕСКИЙ ЭТЮД)	310
Зінченко О. А. ТЕМА-РЕМАТИЧНЕ ЧЛЕНУВАННЯ УСНОГО НІМЕЦЬКОГО МОВЛЕННЯ ЧОЛОВІКАМИ І ЖІНКАМИ	312
Змиева И. В., Шевченко И. С. АДАПТАЦИЯ КОНЦЕПТОСФЕРЫ ОРИГИНАЛА В ПЕРЕВОДЕ: ЦВЕТ В АНГЛИЙСКОЙ И РУССКОЙ ФРАЗЕОЛОГИИ	315
Зубкова Л. Г., Зубкова Н. Г. РЕАЛЬНОСТЬ ПРИНЦИПА ЗНАКА КАК ОТРАЖЕНИЕ РЕАЛЬНОЙ ЦЕЛОСТНОСТИ ЯЗЫКОВОЙ СИСТЕМЫ	318
Іваніна Т. В. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ХАРАКТЕР ЛІНГВАЛЬНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ТЕКСТУ	320
Іванова Т. С. К ПРОБЛЕМЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ДИСТРИБУЦИИ ЯЗЫКОВ В ИНТЕРНЕТЕ	323
Івашенко В. О. МЕТОД ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	325
Ізотова Н. П. ПОЕТИКА ХУДОЖНЬОГО БІОГРАФІЧНОГО НАРАТИВУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ БІОГРАФІЧНИХ РОМАНІВ ХХ СТОЛІТТЯ)	327
Кайбияйнен А. А. ФОРМИРОВАНИЕ ЯЗЫКОВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СРЕДСТВАМИ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ИМИДЖА СПЕЦИАЛИСТА	329
Каксин А. Д., Чертыкова М. Д. КОГНИТИВНАЯ ОСНОВА СЕМАНТИЧЕСКОЙ КЛАССИФИКАЦИИ ГЛАГОЛОВ ВОСПРИЯТИЯ В РАЗНОСТРУКТУРНЫХ ЯЗЫКАХ	331
Калинина Л. В. ОППОЗИЦИЯ ВЕРХ-НИЗ КАК ИСТОЧНИК ФОРМИРОВАНИЯ ДИАЛЕКТНОЙ ЛЕКСИКИ МОРАЛЬНОЙ ОЦЕНКИ	334
Каніболоцька О. А. ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ ПРЕЦЕДЕНТНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ПІЗНАННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ІОНАЦІОНАЛЬНОЇ БАЗИ	336
Каплун М. И., Суетина Ю. Г. АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТОНОЛОГИИ ХАУСА	338

ІНТОНАЦІЙНА МОДЕЛЬ АНГЛІЙСЬКОГО ПРИСЛІВ'Я З КОМУНІКАТИВНОЮ ФУНКЦІЄЮ ВПЛИВУ

Реалізація дидактичної функції прислів'я як різновиду тексту малої форми, узагальнено-образного, національно-культурного повчального висловлення відбувається в усній комунікації через його головні під функції: впливову, оцінну та узагальнюючу, у адекватній передачі яких провідну роль відіграють просодичні засоби, обумовлені низкою соціолінгвістичних факторів.

Тому метою цієї праці є обґрунтування інтонаційної моделі англійського прислів'я з комунікативною функцією впливу, актуалізованого в соціальноспрямованому дискурсі.

Матеріалом дослідження слугував експериментальний корпус з 242 прислів'їв, відібраних з англомовних художніх текстів й озвучених 4 дикторами, що в кінцевому рахунку становило 968 реалізацій, та 34 прислів'я, дібрані з промов британських та американських політичних діячів різного рангу.

Визначення основних закономірностей і специфіки взаємодії просодичних засобів під час реалізації англійських прислів'їв з комунікативною функцією впливу здійснювалося на підставі таких виявлених нами класифікаційних ознак озвучених текстів [2], як ситуація спілкування («індивід-індивід», «індивід-мала група» та «індивід-велика група») та відношення соціального статусу мовця до статусу слухача (вищий, рівний, нижчий). Таке членування експериментального масиву висловлень-прислів'їв дозволило систематизувати проведення експерименту і обробку його результатів за оптимальною логікою.

Опис інтонаційної моделі англійського прислів'я з комунікативною функцією впливу здійснювався з урахуванням на перцептивному рівні таких просодичних параметрів, як висотнотональний рівень початку інтоногруп, характер руху тону в шкалі та її тип, тональний інтервал «передтермінальна частина-ядро», тип термінального тону, швидкість зміни напрямку руху спадного тону, тональний діапазон інтоногрупи, міжсинтагменний інтервал, темп, міжсинтагменна пауза, гучність. Для опису наведених вище параметрів використовувалися шкали комплексу перцептивних градацій [5, с. 97-98], які найповніше відповідали завданням нашого дослідження.

У процесі інструментального аналізу мовного матеріалу фрагменти, відібрані під час аудитивного аналізу, підлягали акустичній обробці на персональному комп'ютері з використанням програм *Sound Forge*, *SpectraLAB* та *Cool Edit Pro*. При цьому у межах кожного мовленнєвого фрагменту вимірювалися й реєструвалися такі акустичні параметри, як локалізація максимуму частоти основного тону (далі ч.о.т.), діапазон ч.о.т. інтоногрупи, тональний рівень початку інтоногрупи, швидкість зміни ч.о.т. спадного тону, частотний діапазон інтоногрупи, середньозвукова тривалість висловлення-прислів'я, тривалість міжсинтагменної паузи, локалізація максимуму інтенсивності та варіювання її діапазону. Обробка даних спектрограм здійснювалася згідно з рекомендаціями [7; 8; 3; 6 та ін.] щодо користування відповідними комп'ютерними програмами, а також відповідно до методик [1; 4; 9 та ін.], відомих в експериментальній фонетичі.

Результати проведення аудитивного аналізу показали, що в межах досліджуваного експериментального масиву більшість висловлень є двосинтагменними (57,47%), у той час як односинтагменні, трисинтагменні та чотирисинтагменні висловлення становлять 21,83%, 13,63% та 6,81% відповідно. Саме тому для опису шуканої інтонаційної моделі було обрано найбільш типові за частотністю двосинтагменні висловлення-прислів'я, актуалізовані мовцями в різних ситуаціях спілкування.

Зіставлення даних аудитивного та акустичного аналізу дозволяє констатувати, що висловлення-прислів'я характеризуються високою частотністю актуалізації низького висотнотонального рівня початку першої та другої інтоногруп, коли мовець звертається до слухачів з нижчим від нього статусом. При спілкуванні мовця з рівним від нього за соціальним статусом індивідом початок першої інтоногрупи актуалізується в межах високої зони, а другої – низької. У прислів'ях, реалізованих у ситуаціях спілкування індивіда з малою групою осіб, зафіксовані зниження висотнотонального рівня початку інтоногруп від високого до екстранизького для вищих за статусом мовців і від середньо пониженого до низького – для нижчих. Рівний статус мовця у зазначених ситуаціях маніфестується екстранизьким рівнем початку першої і низьким – другої інтоногруп. Публічне мовлення характеризується переважною рекурентністю середньо пониженого висотнотонального рівня початку першої інтоногрупи. Середньо підвищений тональний рівень початку інтоногрупи є максимально частотним у ситуаціях спілкування вищого за статусом мовця з великою групою осіб. Друга інтоногрупа висловлень, актуалізованих в умовах публічного мовлення, маніфестує максимальну вживаність екстранизького та низького висотнотональних рівнів початку інтоногрупи для реалізацій мовців рівного та нижчого по відношенню до слухачів статусів. Слід також зауважити, що рівний статус мовця у зазначених ситуаціях маркується також низьким висотнотональним рівнем початку першої інтоногрупи і середньо підвищеним – другої.

Двосинтагменні висловлення характеризуються здебільшого висхідним напрямком руху тону на такті у першій та другій інтоногрупах, у той час як друга та третя ритмогрупи маркуються рівним напрямком його руху. При цьому прислів'ям, актуалізованим вищими за статусом мовцями у ситуаціях публічного мовлення, притаманне функціонування винятково рівного напрямку руху тону на такті в другій інтоногрупі.

Шкала в обох інтоногрупах висловлень-прислів'їв, озвучених у ситуаціях спілкування «індивід-індивід», є переважно усіченою. При зверненні мовця до малої групи рівних йому за статусом осіб має місце максимальна рекурентність усіченої шкали в першій інтоногрупі і поступово спадної шкали з перерваною поступовістю у другій. У ситуаціях публічного мовлення рівний статус мовця та слухачів актуалізується в обох інтоногрупах переважно за рахунок спадної ступінчастої шкали.

У першій інтоногрупі висловлень-прислів'їв, озвучених мовцями вищого статусу, зафіксовано рівномірний розподіл звуженого та вузького негативних інтервалів «передтермінальна частина-ядро» при спілкуванні зі слухачем, а також наявність звуженого негативного інтервалу при спілкуванні з малою групою осіб. Для висловлень

мовців, рівних за статусом з малою або великою групою осіб, зареєстроване переважання середнього негативного інтервалу. Нижчий статус мовця у ситуаціях публічного мовлення позначений рівномірним розподілом звуженого негативного та нульового інтервалів. Друга інтоногрупа прислів'їв у ситуаціях спілкування «індивід-індивід» маркується підвищеною частотністю вузького негативного інтервалу, а для реалізації мовців вищого або нижчого статусу також помірною частотністю нульового.

Двосинтагменним висловленням-прислів'ям притаманне досить широке варіювання типів термінального тону у межах першої інтоногрупи та домінування актуалізації середньо пониженого і низького спадного тону у другій. Слід відзначити, що максимальна рекурентність високого та середньо підвищеного спадних термінальних тонів спостерігається у першій інтоногрупі висловлень, озвучених мовцем вищого або рівного з великою групою осіб соціального статусу, при цьому в другій інтоногрупі зазначених реалізацій зафіксовано підвищену рекурентність середньо пониженого спадного тону.

Швидкість зміни напрямку руху спадного тону в другій інтоногрупі розглядуваних прислів'їв може бути великою, середньою та малою, якщо статус мовця по відношенню до слухача є рівним або нижчим. Реалізації, озвучені мовцями вищого статусу, зазвичай маркуються малою динамікою зміни спадного тону в першій інтоногрупі і середньою в другій. У ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб вищого або рівного з ним статусу має місце велика або мала швидкість зміни напрямку руху спадного тону в другій інтоногрупі. Натомість у висловленнях вищих за статусом мовців у зазначених випадках динаміка зміни спадного тону в першій інтоногрупі є переважно середньою. У ситуаціях публічного мовлення для всіх мовців зафіксовано виключно середню динаміку спадного тону в обох інтоногрупах.

Картина розподілу різновидів тонального діапазону інтоногрупи під час вимови двосинтагменних прислів'їв вказує на помірну варіативність середнього діапазону першої синтагми. Наступними за рекурентністю є розширений та звужений тональні діапазони. Максимальну кількість актуалізацій розширеного частотного діапазону зафіксовано у першій інтоногрупі висловлень мовців вищого по відношенню до слухача статусу. Переважно вузьким частотним діапазоном маркується перша інтоногрупа прислів'їв, озвучених мовцями різних соціальних статусів у ситуаціях публічного мовлення. У другій інтоногрупі зафіксовано підвищену рекурентність середнього і звуженого діапазонів, при цьому максимальні показники середнього зареєстровано для висловлень, реалізованих мовцем у ситуаціях спілкування з вищим від нього за статусом слухачем або з великою чи малою групою осіб, нижчих від нього за соціальним статусом. Актуалізація широкого частотного діапазону є характерною для другої інтоногрупи висловлень, озвучених мовцем, рівним за статусом зі слухачем. Розширений тональний діапазон інтоногрупи має місце передусім у прислів'ях, актуалізованих у ситуаціях публічного мовлення особами, що бажають продемонструвати свій рівний з аудиторією статус. Дані акустичного аналізу свідчать про тенденцію до розширення діапазону ч.о.т. від звуженого та вузького в першій, до широкого, розширеного й середнього у другій інтоногрупі прислів'їв, реалізованих мовцями у ситуаціях їхнього спілкування з малою та великою групами осіб.

Результати акустичного аналізу локалізації тонального максимуму в розглядуваних прислів'ях показали, що його максимальною рекурентністю позначені такти та ядерні складоносії першої та другої інтоногруп. Зокрема, локалізація максимуму ч.о.т. у висловленнях, актуалізованих у ситуаціях спілкування індивіда зі співрозмовником або малою групою осіб, відбувається переважно на такті першої інтоногрупи. Реалізації висловлень мовцями вищого або рівного статусу по відношенню до індивіда характеризуються функціонуванням максимуму у другій інтоногрупі, на такті та ядерному складоносії. Прислів'я, озвучені у ситуаціях спілкування мовця з малою групою осіб нижчого статусу маркуються максимумом ч.о.т. на ядерному складоносії першої інтоногрупи. Рівність статусів мовця та слухачів позначається рівномірним розподілом локалізації тонального максимуму на такті першої інтоногрупи та другій ритмогрупі другої інтоногрупи при його спілкуванні з малою групою осіб і на такті першої інтоногрупи й ядерному складоносії другої інтоногрупи у ситуаціях публічного мовлення. Під час спілкування мовця з великою групою осіб його вищий від них статус маніфестується внаслідок розміщення максимуму ч.о.т. переважно на ядерному складоносії другої синтагми, а нижчий – на останньому складі термінальної ритмогрупи першої інтоногрупи.

Узагальнені дані щодо частоти актуалізації міжсинтагменного інтервалу в аналізованих прислів'ях свідчать, що найбільш рекурентним його типом у висловленнях, актуалізованих у ситуаціях спілкування мовця з конкретним індивідом, є вузький позитивний. Наступними за вживаністю є звужений позитивний та нульовий інтервали, а також середній, звужений і вузький різновиди негативного. При цьому значна варіативність типів інтервалу притаманна насамперед висловленням мовців рівного зі слухачем статусу. Реалізації вищих за статусом мовців маркуються рівномірним розподілом вузького позитивного і звуженого та вузького негативних інтервалів. Нижчий статус мовця підкреслюється підвищеною частотністю вузького позитивного та нульового інтервалів. У ситуаціях спілкування мовця вищого статусу з малою групою осіб висловлення-прислів'я оформлюються переважно вузького та звуженим позитивними інтервалами, а у реалізаціях мовців, рівних за статусом зі слухачем, зафіксовано рівномірний розподіл розширеного позитивного та нульового інтервалів.

Як свідчать дані аналізу частотних характеристик актуалізації міжсинтагменної паузи в межах прислів'я, вона є переважно перцептивною, з рівномірним розподілом короткої та перцептивної пауз у реалізаціях мовців рівного зі слухачем статусу та в ситуаціях, де мовець звертається до малої групи нижчих від нього за статусом осіб.

Прислів'я маркуються переважно помірним темпом вимови. Слід, проте, зауважити, що під час експерименту аудиторі відзначали прискорення темпу у висловленнях мовців, на яких не діяли стримуючі фактори, пов'язані з нерівністю статусу, і спроби здійснення застереження, критики або надання поради мали переважно дружній характер. Прискоренням темпу характеризуються також висловлення, актуалізовані в ситуаціях спілкування «індивід-мала група осіб», «індивід-велика група осіб». У прислів'ях, звернених до нижчого за статусом слухача, вживання помірного темпу зазвичай викликане бажанням надати більшої авторитетності своїй пораді, вимозі, застереженню тощо. Висловленням мовців з нижчим статусом також притаманний помірний темп вимови, що, з одного боку, підкреслює їхню повагу до вищого за статусом слухача, а з іншого – сприяє тому, що таке прислів'я звучить вагомо, а, отже, його слід сприймати серйозно.

Актуалізація впливової функції двосинтагменними прислів'ями маніфестується максимальною частотністю помірної гучності у висловленнях вищих за статусом мовців, звернених до конкретного індивіда або малої групи

осіб. Нижчий статус мовця у ситуаціях його спілкування зі співрозмовником маркується рівномірним розподілом підвищеної та помірної гучності. Дані інструментального аналізу дозволили також встановити, що при зверненні мовця до малої групи осіб діапазон інтенсивності реалізації є розширеним, а при рівному зі слухачами статусі мовця – звуженим.

Підвищення гучності є звичайним явищем для ситуацій публічного мовлення індивідів різного соціального статусу, як цілком виправдане з огляду на кількість слухачів, до яких необхідно донести певну думку. Натомість помірна гучність у таких ситуаціях може корелювати з її зниженням у ситуаціях «індивід-індивід» та «індивід-мала група». Так, мовці з вищим статусом по відношенню до слухача можуть свідомо знижувати гучність до помірної, щоб надати своїм висловленням ще більшої вагомості й зваженості. У свою чергу, для висловлень мовців з нижчим статусом характерною є помірна гучність або її варіативність в межах висловлення.

Аналізом динамічних характеристик двосинтагматичних прислів'їв з комунікативною функцією впливу встановлено, що в ситуаціях спілкування індивіда зі співрозмовником або малою групою осіб максимум інтенсивності локалізується в межах першої інтоногрупи. При цьому висловлення мовців з вищим статусом маркуються максимумом виключно на ядерному складносієві, а реалізації осіб з нижчим статусом характеризуються приблизно однаковим розподілом інтенсивності на такті та ядерному складі. У публічному мовленні найвищі показники інтенсивності зареєстровано переважно на ядерному складі другої інтоногрупи.

Таким чином, викладене вище дозволяє стверджувати, що інваріантна реалізація інтонаційної моделі актуалізації в соціальноспрямованому дискурсі двосинтагматичного англійського прислів'я, що здійснює комунікативну функцію впливу, характеризується такими ознаками, як нульовий висотнотональний інтервал між попереднім висловленням і прислів'ям; вузький міжсинтагматичний інтервал; помірний або прискорений темп вимови; коротка або середня пауза перед прислів'ям; перцептивна міжсинтагматична пауза; помірна та підвищена гучність; локалізація максимуму інтенсивності на такті або ядерному складносієві першої інтоногрупи; низький або середньо понижений початок першої інтоногрупи та екстраординарний – другої; висхідний рух тону на такті і рівний на інших ділянках шкали; усічена шкала; звужений та вузький тональний діапазон шкали; вузький позитивний або нульовий інтервал «передтермінальна частина-ядро»; середньо понижений або низький спадні тони; середня або велика швидкість зміни напрямку руху спадного тону; локалізація тонального максимуму на тактах першої та другої інтоногрупи та ядерному складі першої інтоногрупи; варіативність тональних діапазонів.

Разом з тим, у ході інтерпретації даних зіставного аналізу просодичних засобів оформлення англійських прислів'їв з комунікативною функцією впливу було встановлено, що вони істотно варіюють під впливом таких провідних соціолінгвістичних чинників, як ситуація спілкування та соціальний статус мовця, що робить дослідження у цій галузі перспективними для подальшого наукового пошуку.

Література

1. Артемов В. А. Метод структурно-функціонального изучения речевой интонации / В. А. Артемов – М.: Наука, 1974. – 160 с.
2. Деркач Н. Класифікація функціональних та семантичних ознак англійського соціальноспрямованого прислів'я / Наталія Деркач // Наукові записки. – Вип. 75(3). – Серія: Філологічні науки (мовознавство); у 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 160-163.
3. Загуменнов А. П. Компьютерная обработка звука / Александр Петрович Загуменнов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ИТ Пресс, 2004. – 512 с.
4. Златоустова Л. В. Общая и прикладная фонетика: учебн. пособие / Л. В. Златоустова, Р. К. Петапова, В. Н. Трунин-Донской. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 304 с.
5. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання: монографія / Алла Андріївна Калита – К.: Видавничий центр КДПУ. – 2001. – 351 с.
6. Фишер П. Д. Создание и обработка звука в Sound Forge / Джеффри П. Фишер; пер. с англ. С. В. Корсакова. – М.: ИТ Пресс, 2005. – 136 с.
7. Chun D. M. Teaching Tone and Intonation with Micro-computers / D. M. Chun // CALICO Journal. – 1989. – No. 7. – P. 21-46.
8. Computer Graphics in the Language Lab. Technological Horizons / [G. Molholt, L. Lane, J. Tanner, L. Fischer] // Education Journal. – 1988. – No. 15.6. – P. 74-78.
9. Fedoriv Ya. R. Using Computer Technologies in the Phonetics Classroom / Ya. R. Fedoriv. – IAEFL-Ukraine Newsletter. – 2000. – No. 18. – P. 40-43.

УДК 811.112.2 '42

Диденко Н. Н.

ИДИОСТИЛЬ ГЮНТЕРА ГРАССА С ПОЗИЦИЙ КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ

Исследование художественного текста, языка отдельного автора предполагает обращение к понятию идиостиля. «Понятие стиля является везде и проникает всюду, где складывается представление об индивидуальной системе средств выражения и изображения» [8, с. 8]. По В. В. Виноградову, «стиль писателя – это система индивидуально-эстетического использования свойственных данному периоду развития художественной литературе средств словесного выражения» [7, с. 85].

Идеи и методы филологической интерпретации идиостиля разработаны в отечественной науке (М. М. Бахтин, Н. С. Болотнова, М. П. Брандес, В. В. Виноградов, Г. О. Винокур, И. Р. Гальперин, М. Л. Гаспаров, В. П. Григорьев, В. М. Жирмунский, С. Т. Золян, И. И. Ковтунова, Н. А. Кожевникова и др.). Автор, являясь создателем и центром того «замкнутого мира», в границах которого формируется своеобразное, существующее по своим законам художественное пространство, обнаруживает личностные особенности стиля. «Авторская индивидуальность максимально ощутима в художественных текстах как на уровне проявления авторского сознания, его нравственно-этических критериев, так и на уровне литературной формы, идиостиля» [6, с. 222].

Так как проблема идиостиля имеет комплексный характер, анализ стиля писателя требует многоуровневого подхода. При этом вполне очевидно, что стиль автора отражается в стиле художественного произведения, который можно определить как «систему концептуально значимых для писателя принципов организации текста» [5, с. 64], которые, в свою очередь, диктуют отбор и сочетаемость языковых средств, а также использование определенных стилистических приемов.